saiphy.com

10th Standard Board Papers - July 2019

- 1.English EM (100 Marks) old pattern
- 2.Full Hindi (100 Marks) old pattern
- 3. Marathi EM (100 Marks) old pattern
- 4. Science 1
- 5. Science 2
- 6.Maths 1
- 7.Maths 2

BOARD QUESTION PAPER: JULY 2019

English Kumarbharati

Time: 3 Hours Total Marks: 100 Section - I (Language Study) Q.1. A1. Do as Directed: [08 marks] i. Pick out the present participle from the sentence: (1) I don't like frightening stories. Write the 'root word' of the given word: ii. **(1)** Unable iii. Choose the appropriate alternative: (1) Neeta spoke in an tone. (excited/excitedly) Fill in the blank with the proper form of the verb as per the subject: (1) iv. Mother _____ a good meal. (cook/ cooks) Make a meaningful sentence by using the following phrase: V. (1) to get out of. vi **Identify the kind of sentence:** (1) Can you please tell me what you just heard? Spot the error in the following sentence and rewrite it: (1) The hermit did not paid anything to the king. Rearrange the letters to make a meaningful word: (1) vonnaed Do as Directed: [08 marks] A2. i. Make a word register of four words related with: (2) 'Military'. Identify the clause and state its kind: ii. (2) When he saw me on the road, he began to run. Change the following sentences in indirect narration: iii. (2) He asked, "Can you cook?" I had misjudged my man. iv. (2) (Begin the sentence with "My man) В. [04 marks] Do as Directed: Use the following word in two different sentences as a noun and as a verb: i. (2) 'Watch'. Taj Mahal is the most beautiful monument in India. (2) ii. Begin the sentence with b. No other Taj Mahal is more a. Section - II **Textual Passages** (Reading Skills, Vocabulary and Grammar) [10 marks] O.2. A. Read the following passage and do the given activities. **Choose the correct alternatives to the given statement:** A1. (2) Dr. Kalam was invited to Swamiji's programme a. attend 102nd birthday celebration b. meet Swamiji c.

	ii.	Swamiji looked as steady and alert as any other present there. a. Elder b. Person c. Youngster	
	iii.	In Swamiji's Ashram more than children are taking education. a. Nine thousand b. Nineteen thousand c. Seven thousand	
	iv.	Dr. Kalam was deeply touched by a. Birthday celebration b. Swamiji's inner strength c. Swamiji's Ashram	
	Maha His g than his b looke touch 'Sir, subject half a nobo relev such	In April 2009, Dr. Kalam was invited to attend the 102nd birthday celebrations of His ness Dr. Sri Sri Shivakumara Mahaswamiji in the Tumkur district of Karnataka. aswamiji is a remarkable person, who has dedicated his life to the service of humanity. greatest contribution is the establishment of a free residential education system for more nine thousand children in the <i>ashram</i> . The most astonishing aspect of the entire event of birthday was that the 102 year old Swamiji stood on his feet without any support! He ed as steady and alert as any other youngster present there. This display of inner strength hed Dr. Kalam deeply. A couple of days later, we were discussing this unusual birthday party. I said to him, do you know, only four out of 1 lakh people cross the age of 100?' I had googled the ect beforehand. He replied, 'But how many of these four would be able to stand tall for an hour, give a wise discourse, and then go on to feed thousands of children?' Of course ody could know the exact answer to his question but the question itself led to many other rant queries. 'I wonder what powers Mahaswamiji possesses that keep him so strong at an advanced age? Maybe it's a balanced diet and a healthy lifestyle, or perhaps it's tics?' I asked.	
A2.	Find i. ii. iii. iv.	evidences from the passage that indicates that Swamiji: was dedicated had inner strength contributed to the good of the society was younger than the young generation.	(2)
A3.	Find i. ii. iii. iv.	out the noun forms of the following from the passage: celebrate contribute educate strong	(2)
A4.	Do a	I had googled the subject beforehand. (Identify the tense of the sentence)	(2)
	ii.	We were discussing this unusual birthday party. (Add a question tag)	
A5.		onal Response: t measures will you take to keep yourself physically and mentally fit?	(2)
В.		d the following passage and do the given activities: [10 ms	arks]
B1.		I went over during the and sat down beside her. None of us are getting any It was years ago. I had francs to last me the rest of the month.	(2)

I caught sight of her at the play and in answer to her call. I went over during the interval and sat down beside her. It was long since I had last seen her and, if someone had not mentioned her name, I hardly think I would have recognised her. She addressed me brightly.

"Well, it's many years since we first met. How time does fly! We're none of us getting any younger. Do you remember the first time I saw you? You asked me to luncheon." Did I remember?

It was twenty years ago and I was living in Paris. I had a tiny apartment and I was earning barely enough money. She had read a book of mine and had written to me about it. I answered, thanking her, and presently, I received from her another letter saying she was passing through Paris and would like to have a chat with me. But her time was limited and the only free moment she had was on the following Thursday and would I give her a little luncheon at *Foyot's* afterwards? *Foyot's* is a restaurant and it was so far beyond my means that I had never even thought of going there. I had eighty francs (gold francs) to last me the rest of the month and a modest luncheon should not cost more than fifteen. If I cut out coffee for the next two weeks, I could manage well enough.

B2. Where and when did they decide to have luncheon?

B3. Find out the 'Synonyms' from the passage for the following words:

(2)

(2)

- i. A set of rooms
- ii. Acknowledged
- iii. Handle
- iv. Directed.

B4. Do as directed: (2)

i. I hardly think about it.
(Begin the sentence with 'How____!)

ii. She had read a book of mine.
(Begin the sentence with 'Hadn't _____?)

B5. Personal Response:

If you were in the place of the narrator, how would you have reacted in the given situation?

Section – III (Poetry)

Q.3. A. Read the following extract and do the given activities:

[05 marks]

A1. Match the following:

(2)

(2)

i. Infant a. Act like the pard	
ii. School boy b. Mewling and puki	ng
iii. Lover c. Whining	
iv. Solider d. Sighing like furnac	ce

All the world's a stage

And all the men and women merely players;
They have their exits and their entrances,
And one man in his time plays many parts,
His acts being seven ages. At first, the infant,
Mewling and puking in the nurse's arms.
Then the whining schoolboy, with his satchel
And shining morning face, creeping like snail
Unwillingly to school. And then the lover,
Sighing like furnace, with a woeful ballad
Made to his mistress' eyebrow. Then a solider,
Full of strange oaths and bearded like the pard,
Jealous in honour, sudden and quick in quarrel,
Seeking the bubble reputation
Even in the cannon's mouth

A2. Complete the following table:

Stages of man	Role	Qualities/Action
First		
Second		

A3. All the world's stage:

(1)

(2)

- a. Alliteration
- b. Metaphor
- c. Simile

(Choose the correct answer from the given options and explain the chosen figure of speech)

(B) Read the following poem and write an appreciation of it with the help of the given points in paragraph format. [10 marks]

Night of the Scorpion

I remember the night my mother was stung by a scorpion. Ten hours of steady rain had driven him to crawl beneath a sack of rice.

Parting with his poison – flash of diabolic tail in the dark room – he risked the rain again.

The peasants came like swarms of flies and buzzed the name of God a hundred times to paralyse the Evil One.

With candles and with lanterns throwing giant scorpion shadows on the mud-baked walls they searched for him: he was not found. They clicked their tongues. With every movement that the scorpion made his poison moved in Mother's blood, they said. May he sit still, they said May the sins of your previous birth be burned away tonight, they said. May your suffering decrease the misfortunes of your next birth, they said. May the sum of all evil balanced in this unreal world against the sum of good become diminished by your pain. May the poison purify your flesh of desire, and your spirit of ambition, they said, and they sat around on the floor with my mother in the centre,

More candles, more lanterns, more neighbours, more insects, and the endless rain.

My mother twisted through and through, groaning on a mat.

My father, sceptic, rationalist, trying every curse and blessing, powder, mixture, herb and hybrid.

He even poured a little paraffin upon the bitten toe and put a match to it.

the peace of understanding on each face.

I watched the flame feeding on my mother.

I watched the holy man perform his rites to tame the poison with an incantation.

After twenty hours

it lost its sting.

My mother only said

Thank God the scorpion picked on me

And spared my children.

Nissim Ezekiel

You can use the following points while appreciating the given poem:

1.	litte	(1)
ii.	Poet	(1)
iii.	Theme/Central idea	(2)
iv.	Rhyme scheme	(1)
V.	Figures of speech	(1)
vi.	Special features (type of the poem, imagery, implied meaning if any etc.)	(2)
vii.	Favourite lines	(1)
viii.	Why I like/don't like the poem.	(1)

Section – IV Non-textual Passage

(Reading Skills, Vocabulary, Grammar and Summary)

Q.4. A. Read the following passage and do the given activities.

[10 marks]

A1. State whether the following statements are true or false:

(2)

- i. The narrator writes comics.
- ii. Sudhir qualified as a friend.
- iii. The narrator met Sudhir in Dehra.
- iv. Friendship is all about disintegration.

FRIENDSHIP IS ALL ABOUT DOING THINGS TOGETHER. IT MAY BE Climbing a mountain, fishing in a mountain stream, cycling along a country road, camping in a forest clearing or simply travelling together and sharing the experiences that a new place can bring.

On at least two of these counts, Sudhir qualified as a friend, albeit a troublesome one, given to involving me in his adolescent escapades.

I met him in Dehra soon after my return from England. He turned up at my room, saying he'd heard I was a writer and did I have any comics to lend him?

"I don't write comics", I said; but there were some comics lying around, left over from my own boyhood collection. So I gave these to the lanky youth who stood smiling in the doorway, and he thanked me and said he'd bring them back. From my window, I saw him cycling off in the general direction of Dalanwala.

He turned up again a few days later and dumped a large pile of new-looking comics on my desk. "Here are all the latest", he announced. "You can keep them for me. I'm not allowed to read comics at home".

A2. Complete the web chart with the information from the passage:

Friendship is all about doing things like _____ ii. ____ iv. ____

A3. Find out four compound words from the passage.

(2)

(2)

A4. Do as directed: (2)

- i. I am not allowed to read comics at home. (Pick out the infinitive)
- ii. From my window, I saw him cycling. (Use 'when' and rewrite the sentence)
- A5. According to you, what are the qualities of a good friend?

(2)

B. Read the passage given in question 4(A) and write a summary of it in a paragraph. Suggest a suitable title. (5)

Section – V (Writing Skills)

Q.5. A. Letter Writing:

(5)

A1 or A2. Do any one of the following. Look at the following situation:

Kalpana/Kiran Shah residing at Geeta Apts, Shrinagar, Nanded-431602 witnessed an accident near St. Lawrance High School, Nanded, where a child fell down and was hurt badly after a hit and run incident. Many people were standing around, but did not know what to do. Finally the child was carrried to the hospital by a taxi driver.

A1. Formal Letter

A2. Informal Letter

Write a letter to the editor 'The Times of India', Churchgate, Mumbai telling in short about the incident and requesting him to write an article on the importance of road safety in his newspaper.

Write a letter to your mother expressing your feelings about how people fail to provide necessary help to an accident victim.

B. Do any one of the following (B1 or B2):

(5)

You have celebrated an 'Environment Conservation Week' in your school. It was graced by a well-known environmentalist.

B1. Dialogue

B2. Interview

Prepare a dialogue between Vinod/Veena and the environmentalist Mr. Pramod Joshi about the problems of our environment

and its effects on all the people.

Prepare a set of 8 questions that you will ask to a well-known environmentalist.

Points: – Natural hazards

- Global warming
- Measures taken
- D. C.
- Deforestation
- Add more points of your own

Q.6. A. Information Transfer

(5)

A1. Read the following text and present the information in a tabular form:

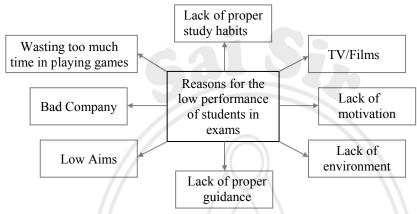
Raja Ram Mohan Roy was a zealous social worker holding modern and progressive views. He firmly stood against social bigotry, conservation and superstition and advocated English and Western Education for his fellowmen. He knew many languages viz English, Persian, Arabic, Latin, French and even Hebrew. He was born in 1772 in West Bengal. He joined East India Company in 1805. The title 'Raja' was conferred on Ram Mohan Roy by the Mogul Emperor. In 1814 he founded the Atmiya Sabha and in 1828 the 'Brahmo Samaj'. He abolished 'sati', child marriage and the purdah. He is rightly called the 'father of Indian Renaissance' or the 'Father of Indian Nationalism'. He died on 27 Sept. 1833 in England.

Name	:	
Date of Birth	:	
Ill practices abolished	:	
Institutions launched	:	
Languages known	:	

OR

A2. Transfer the information into a paragraph:

Read the following web diagram to transform into a paragraph:



B. Attempt any one of the following:

(5)

B1. Speech:

Prepare a speech to be delivered in the school assembly on 'Science and spirituality go hand in hand'. Use the following points:

- Can work together
- Can explain lot of things of life.
- Gives scope for reasoning and thinking.
- Can give scope for intelligence and creativity.
- Can make more and more discoveries.

OR

B2. Computer has modernized education

Prepare a paragraph of counterviews on the given topic. Use the following view to write your counterview.

- Information is easily available.
- Online study possible.
- Audio-visual studies available.

(Add more details and write a paragraph)

Section – VI (Creative Writing)

Q.7. A. Do any one of the following:

A1. Expand the theme:

(5)

Expand the following idea into a paragraph of 100 words:

"Bad workman blames his tools".

OR

A2. News Report:

Write a news report based on the given headline:

'Snatch Theft is on the Rise'.

Use the given information:

While shopping in your local market you witnessed a theft take place. The thief was not caught.

www.saiphy.com

Points:

- When and where the theft take place?
- How the theft was carried out?
- A description of the thief.
- Which other people were present and what they did?

B. Do any one of the following:

(5)

B1. Developing a story:

Develop a story suitable to the conclusion/end given below. Suggest suitable title. _____ in this way his sons learnt, 'united we stand divided we fall'.

OR

B2. Narrate an experience:

Narrate an experience of your own that has helped you to realise that 'patience is bitter, but its fruit is sweet'. Write it in about 100 words.



बोर्ड कृतिपत्रिकाः जुलाई २०१९ हिंदी लोकभारती

Time: 3 Hours Max. Marks: 100

विभाग 1 - गद्य : 24 अंक

1. (अ) निम्नलिखित पठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए:

जीवन निर्वाह या धन कमाने के लिए अनेक व्यवसाय चल रहे हैं। इनके मोटे तौर पर दो वर्ग किए जा सकते हैं। कुछ व्यवसाय ऐसे हैं, जिनमें शरीर श्रम आवश्यक है और कुछ ऐसे हैं जो बुद्धि के बल पर चलाए जाते हैं। पहले प्रकार के व्यवसाय को हम श्रमजीवियों के व्यवसाय कहें और दूसरों को बुद्धिजीवियों के। राज-काज चलाने वाले मंत्री आदि तथा राज के कर्मचारी ऊँचे-ऊँचे पद से लेकर नीचे के क्लर्क तक, न्यायाधीश, वकील, डॉक्टर, अध्यापक, व्यापारी आदि ऐसे हैं जो अपना भरण-पोषण बौद्धिक काम से करते हैं। शरीर श्रम से अपना निर्वाह करने वाले हैं – किसान, मजदूर, बढ़ई, राज, लुहार आदि। समाज के व्यवहार के लिए इन बुद्धिजीवियों और श्रमजीवियों, दोनों प्रकार के लोगों की जरूरत है पर सामाजिक दृष्टि से इन दोनों के व्यवसाय के मूल्यों में बहुत फर्क है।

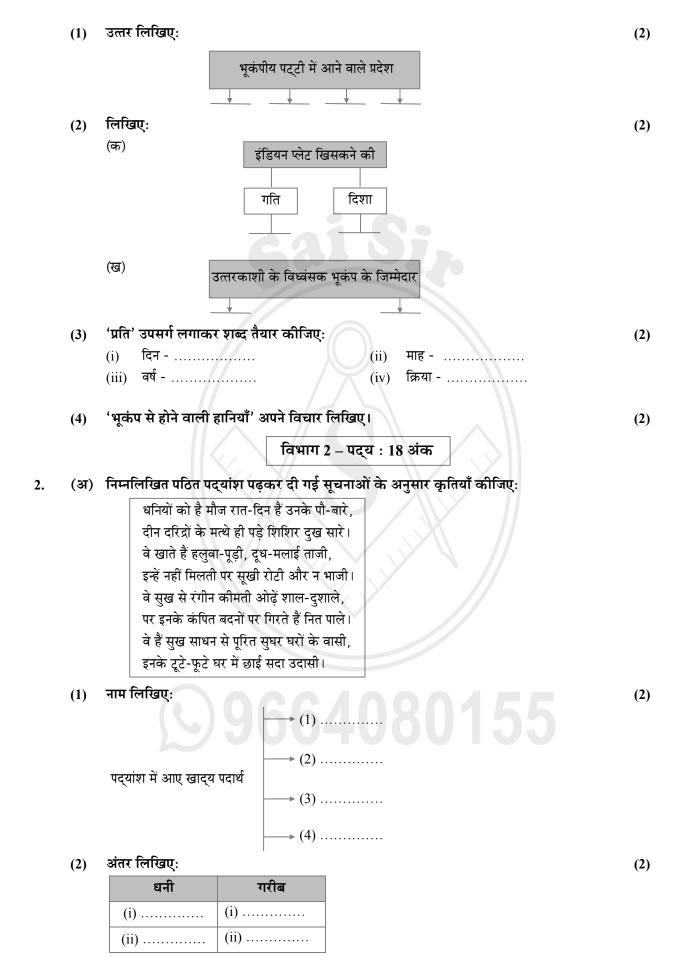
बुद्धिजीवियों का जीवन श्रमजीवियों पर आधारित है। ऐसा होते हुए भी दुर्भाग्य यह है कि श्रमजीवियों की मजदूरी एवं आमदनी कम है, समाज में उनकी प्रतिष्ठा नहीं और उनको अपना जीवन प्राय: कप्ट में ही बिताना पड़ता है।

(1) संजाल पूर्ण कीजिए: (2) गद्यांश में प्रयुक्त श्रमजीवी

(2) अंतर बताइए:

बुद्धिजीवी	श्रमजीवी
(i)	(i)
(ii)	(ii)

(3)	गद्याश म प्रयुक्त शब्द-युगम लिखिएः	(2)
	(1)	
	(2)	
(4)	'श्रम ही पूजा है' अपने विचार लिखिए।	(2)
(आ)		()
(31)		
	घूम-फिरकर शाम को हम किलगवुड बीच पर पहुँचे। यह काफी रेतीला तथा गोवा का सबसे लंबा बीच है जो ३ से ४ किमी तक फैला है। यहाँ पर्यटक बड़ी संख्या में आते हैं। यही कारण है कि यह स्थानीय लोगों के व्यवसाय का केंद्र भी है। यहाँ कई प्रकार के वाटर स्पोर्ट्स होते हैं जिनमें कुछ तो हैरतअंगेज हैं, जिन्हें देखने में ही आनंद आता है। आप भी अपनी रुचि के अनुसार सब आजमा सकते हैं। मैंने कई खेलों में हिस्सा लिया, लेकिन सबसे अधिक रोमांच पैराग्लाइडिंग में ही आया। काफी ऊँचाई से अथाह जलराशि को देखना जितना विस्मयकारी है, उतना ही भयावह भी। दूर-दूर तक पानी-ही-पानी, तेज हवा और रिस्सियों से हवा में लटके हम। हम यानी मैं और मेरी पत्नी। दोनों डर भी रहे थे और खुश भी हो रहे थे। डर इस बात का कि छूट गए तो समझो गए और खुशी इस बात की कि ऐसा रोमांचक दृश्य पहली बार देखा। सचमुच अद्भुत! हम यहाँ चार-छह दिन रहे लेकिन हमारी एक ही दिनचर्या रही। सुबह जल्दी उठना, फटाफट नाश्ता करना और दिन भर घूम-फिरकर, थककर शाम को रिसॉर्ट आकर थकान मिटाने के लिए पूल में तैरना!	
(1)	संजाल पूर्ण कीजिए:	(2)
(2)	किलंगवुड बीच की विशेषताएँ कारण लिखिए:	(2)
	डरने का खुश होने का	
(3)	गद्यांश में आए अंग्रेजी शब्दः	(2)
	(i)(ii)	
	(iii) (iv)	
<i>(</i> ((((((((((., <u>a</u> , <u>a</u>	(2)
(4)	'पर्यटन से लाभ' पर अपने विचार लिखिए।	(2)
(इ)	निम्नलिखित अपठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए:	
	वैज्ञानिक अध्ययनों एवं भूगर्भीय आँकड़ों से यह तथ्य सामने आया है कि भारत का दो तिहाई भाग भूकंपीय पट्टी में पड़ता है। जम्मू-कश्मीर, पंजाब, बिहार, हिमाचल प्रदेश, उत्तर प्रदेश, नेपाल सीमा क्षेत्र, गुजरात (कच्छ का रन) तथा अंदमान द्वीपसमूह भूकंपीय पट्टी में है। यह भूकंपीय पट्टी वास्तव में भूमंडलीय पट्टी का एक हिस्सा है, जो पृथ्वी के एक छोर से दूर छोर तक जाती है। हाल के वैज्ञानिक शोधों ने यह सिद्ध कर दिया है कि इंडियन प्लेट बराबर साढ़े पाँच सेंटीमीटर प्रतिवर्ष की गित से उत्तर-पूर्व दिशा में खिसक रही है और इस प्रक्रिया में समय-समय पर अपनी जगह पर स्थिर युरेशियन प्लेट से टकराकर हिमालय क्षेत्र में भूकंप का तांडव दिखाती रहती है। वास्तव में अक्टूबर १९९१ में आए उत्तरकाशी के विध्वंसक भूकंप की जिम्मेदार इंडियन और युरेशियन प्लेटें ही थीं।	



अंतिम चार पंक्तियों का भावार्थ लिखिए। **(3) (2)** (आ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर पद्य विश्लेषण कीजिए: छापा अथवा गिरिधर नागर मुद्दे: रचनाकार का नाम (1) (1) रचना की विधा (2) **(1)** पसंद की पंक्तियाँ (3) (1) पंक्तियाँ पसंद होने का कारण (4) (1) रचना से प्राप्त संदेश/प्रेरणा (5) **(2)** निम्नलिखित अपठित पद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए: (इ) जन धरणी का बल है हल, जनमन का संबल है हल। साथी सजग हथौड़े, हँसिया जिसके कर्मठ, कला कुशल। हल ने चीर जमीं का सीना, मानव का घर-द्वार बसाया। स्वर्ण धरा का बल है हल, जनता का संबल है हल। आकृति पूर्ण कीजिए: **(1) (2)** हल की विशेषताएँ ऐसे दो प्रश्न तैयार कीजिए जिनके उत्तर निम्न शब्द हों: **(2) (2)** (ii) जनमन प्रथम चार पंक्तियों का भावार्थ लिखिए। **(3) (2)** विभाग 3 - पूरक पठन : 8 अंक (अ) निम्नलिखित पठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए: अब तक वह कितने ही स्थानों पर नौकरी के लिए आवेदन कर चुका था। साक्षात्कार दे चुका था। उसके प्रमाणपत्रों की फाइल भी उसे सफलता दिलाने में नाकामयाब रही थी। हर जगह भ्रष्टाचार, रिश्वत का बोलबाला होने के कारण, योग्यता के बावजूद उसका चयन नहीं हो पाता था। हर ओर से अब वह निराश हो चुका था। भ्रष्ट सामाजिक व्यवस्था को कोसने के अलावा उसके वश में और कुछ तो था नहीं। आज फिर उसे साक्षात्कार के लिए जाना है। अब तक देशप्रेम, नैतिकता, शिष्टाचार, ईमानदारी पर अपने तर्कपूर्ण विचार बड़े विश्वास से रखता आया था लेकिन इसके बावजूद उसके

हिस्से में सिर्फ असफलता ही आई थी।

3.

आकृति पूर्ण कीजिए: **(1) (2)** लेखक इन विषयों पर अपने विचार रखते थे 'शिष्टाचार की आवश्यकता' पर अपने विचार लिखिए। **(2) (2)** (आ) निम्नलिखित पठित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ कीजिए: भीतरी कुंठा आँखों के द्वार से आई बाहर। खारे जल से धुल गए विषाद मन पावन। मृत्यु को जीना जीवन विष पीना है जिजीविषा। उचित जोड़ियाँ मिलाइए: **(1) (2)** 'अ' 'ब' भीतरी कुंठा (1) विषाद (i) जिजीविषा (2) (ii) खारा जल जीवन विष पीना (3) ऑखें (iii) (4) धुल जाना मन पावन (iv) 'मन की सफाई पर' अपने विचार लिखिए। **(2) (2)** विभाग 4 - भाषा अध्ययन (व्याकरण) : 18 अंक सूचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए: 4. (क) अधोरेखांकित शब्द का भेद लिखिए: **(1)** मेरी पाठशाला सामने ही है। (ख) निम्नलिखित शब्द का प्रयोग अपने वाक्य में कीजिए: **(1)** लाडला (ग) निम्नलिखित वाक्य में प्रयुक्त अव्यय ढूँढ़कर उसका भेद लिखिए: **(2) (1)** वह घर की ओर आ रहा है। (घ) निम्नलिखित अव्यय का अपने वाक्य में प्रयोग कीजिए: (1) हौले-हौले सूचना के अनुसार काल परिवर्तन करके वाक्य फिर से लिखिए: **(2)** वे हमारे सुहागवाले गहने होते हैं। (सामान्य भविष्यकाल) (i) वह भारी कदमों से आगे बढ़ा। (अपूर्ण भूतकाल) (ii)

सं			
```	ध शब्द	संधि-विच्छेद	भेद
1	निर्भय		
		विद्या + अर्थी	
(च)		<b>बत वाक्य का रच</b> चमत्कार हमने बहु	ना के अनुसार भेद लिखिए: त देखे हैं।
(छ)	सचना के	अनुसार वाक्य पी	रिवर्तन कीजिए:
(0)	•	•	रगा। (प्रश्नार्थक वाक्य)
(ज)	गरात्रो त	य शर्ण लियतस्य ल	त्राक्य में प्रयोग कीजिए:
(31)	गला फाड़		वायच म प्रचारा काराजल्.
	•	" 	
	वाक्य :		
(झ)	अशोगेग्वां	कित तात्सांश के	लिए उचित मुहावरे का चयन कर वाक्य फिर से लिखिए:
(41)		ना, कोरा जवाब देन	
	•	अच्छे कामों में बाधा	
वाक्य	शहध कर	के फिर से लिखा	σ:
i)	• •	ोज का दरजनों गुला	
(ii)		ाली के आँखों में आँ	
गराग		पहचानकर लिखि	X \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \ \
	•		
(i)	मैं यह घर	छोडकर कहीं चली	' जाऊँगी।
` '		छोड़कर कहीं चली गिरे रेंगती हुई कड़ाह	
(ii)	वह धीरे-ध	गिरे रेंगती हुई कड़ाह	इ के पास आ बैठी।
ii) निम्नरि	वह धीरे-ध लेखित क्रि	ीरे रेंगती हुई कड़ाह <b>या के 'प्रथम' तथा</b>	ह के पास आ बैठी। ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:
(ii) निम्नि	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया	गिरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक	ह के पास आ बैठी। ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:
(ii) निम्नित्	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना	ोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक	ह के पास आ बैठी। ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए: द्वितीय प्रेरणार्थक 
ii) निम्नित् रिम्नित्	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव	तेर रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक क्य में प्रयुक्त कारव	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिएः  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिएः
(ii) निम्नति रिम्नति	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई	तेर रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक  स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बाव	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक  क पहचानकर उसका भेद लिखिए: त नहीं।
(ii) निम्नति रिम्नति	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक  स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बाव हुन भेट	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिएः  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिएः त नहीं।
(ii) निम्निति जिम्निति दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक  स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हुन भेद	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए: त नहीं।
(ii) निम्नति निम्नति दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तेर रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बाव हन भेद 	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए: त नहीं।
(ii) निम्नति निम्नति दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हन भेद  स्य में उचित विराम छा "मैं कहाँ हूँ"	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए:  त नहीं।
(ii) निम्नति निम्नति दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हन भेद  स्य में उचित विराम छा "मैं कहाँ हूँ"	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए:  त नहीं।
िंं।) निम्नित् निम्नित् दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हन भेद  स्य में उचित विराम् छा "मैं कहाँ हूँ" विभाग 5 – रच	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए:  त नहीं।
निम्नित् दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि क्रिया रोना लेखित वाव कोई मिठाई कारक चि  लेखित वाव राहते हुए पूर्	तीरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हन भेद  स्य में उचित विराम छा "मैं कहाँ हूँ" विभाग 5 – रच	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक   क पहचानकर उसका भेद लिखिए:  त नहीं।
(ii)  निम्नित्  निम्नित्  दूध में	वह धीरे-ध लेखित क्रि रोना रोना कोई मिठाई कारक चि  लेखित वाव राहते हुए पू	तोरे रेंगती हुई कड़ाह या के 'प्रथम' तथा प्रथम प्रेरणार्थक स्य में प्रयुक्त कारव न मिले तो कोई बात हन भेद  स्य में उचित विराम छा "मैं कहाँ हूँ" विभाग 5 – रच्	ह के पास आ बैठी।  ा 'द्वितीय' प्रेरणार्थक क्रियारूप लिखिए:  द्वितीय प्रेरणार्थक  क पहचानकर उसका भेद लिखिए:  त नहीं।

अथवा

5.

शारद/शारदा पाटील, 24, विश्वास नगर, अकोला–32 से अनमोल प्रकाशन, पुणे–11 को पत्र लिखकर अपने लिए निम्नलिखित पुस्तकों की माँग करता/करती है।

- (1) मानसरोवर भाग १- ले. प्रेमचंद
- (2) चंद्रगुप्त (नाटक) ले. जयशंकर प्रसाद
- (3) अच्छे आदमी (कथा संग्रह) ले. फणीश्वरनाथ 'रेण्'।

#### (2) गद्य आकलन-प्रश्न निर्मितिः

**(5)** 

निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर ऐसे पाँच प्रश्न तैयार कीजिए जिनके उत्तर गद्यांश में ही एक-एक वाक्य में हों:

भौतिक प्रेरणा, ज्ञानेप्सा— क्या ये दो ही मानव संस्कृति के माता-पिता हैं? दूसरे के मुँह में कौर डालने के लिए जो अपने मुँह का कौर छोड़ देता है, उसको यह बात क्यों और कैसे सूझती है? रोगी बच्चे को सारी रात गोद में लिए जो माता बैठी रहती है, वह आखिर ऐसा क्यों करती है? सुनते हैं कि रूस का भाग्यविधाता लेनिन अपनी डेस्क में रखे हुए डबल रोटी के सूखे टुकड़े स्वयं न खाकर दूसरों को खिला दिया करता था। वह आखिर ऐसा क्यों करता था? संसार के मजदूरों को सुखी देखने का स्वप्न देखते हुए कार्ल मार्क्स ने अपना सारा जीवन दुख में बिता दिया। और इन सबसे बढ़कर आज नहीं, आज से ढाई हजार वर्ष पूर्व सिद्धार्थ ने अपना घर केवल इसलिए त्याग दिया कि किसी तरह तृष्णा के वशीभूत लड़ती-कटती मानवता सुख से रह सके।

#### (आ) (1) वृत्तांत-लेखनः

(5)

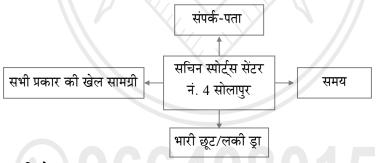
अपने विद्यालय में संपन्न वार्षिक पुरस्कार वितरण समारोह का वृत्तांत लगभग 60 से 80 शब्दों में लिखिए।

(वृत्तांत में स्थल, घटना, काल का उल्लेख आवश्यक है।)

#### (2) विज्ञापनः

(5)

निम्नलिखित जानकारी के आधार पर लगभग 50 से 60 शब्दों में विज्ञापन तैयार कीजिए:



(3) कहानी-लेखनः

(5)

निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर लगभग 70 से 80 शब्दों में कहानी लिखिकर उचित शीर्षक दीजिए :

एक गाँव – गाडगे बाबा का प्रवेश – अस्वच्छता देख दुख – अकेले स्वच्छता करने में लगना – रोज आकर स्वच्छता – धीरे-धीरे लोगों का हाथ में झाड़ू उठाना – रोज एक घंटा स्वच्छता अभियान में – गाँव में स्वच्छता – लोगों का स्वच्छता के महत्त्व को समझना – बाबा का दूसरे गाँव जाना – लोगों का स्वच्छता अभियान जारी।

#### (इ) निबंध-लेखनः

**(7)** 

निम्नलिखित विषयों में से किसी एक विषय पर 80 से 100 शब्दों में निबंध लिखिए:

- (1) यदि मोबाइल न होता तो .....
- (2) मेरे प्रिय लेखक

## बोर्ड कृतिपत्रिकाः जुलै 2019 मराठी अक्षरभारती

Time: 3 Hours Max. Marks: 100

#### विभाग 1 – गद्य

#### पठित गदच

1. (अ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती कराः

1. का ते लिहा:

- दुसऱ्या मुलांच्या हातात खेळणी पाहून लेखकाला लहानपणी त्यांचा हेवा वाटत असे.
- ii. दिवसभर खेळून घरात पाऊल ठेवताच लहानपणी लेखकाच्या पाठीवर धम्मकलाडू व चापटपोळ्यांचा यथेच्छ वर्षाव व्हायचा.

माझ्या बालिमत्रांनो, मी तुमच्याएवढा होतो तेव्हा अगदी तुमच्यासारखाच खेळकर, खोडकर व उपद्व्यापी होतो! माझा जन्म पुण्यातच एका गरीब कुटुंबात झाला. माझे वडील त्या वेळेस पोलीसखात्यामध्ये तुटपुंज्या पगारावर नोकरी करत होते. तेव्हा साहिजकच गरीब कुटुंबाच्या वाट्याला येणारे सारे कष्ट व दुःखे आम्ही भोगत होतो. अशा पिरिस्थितीत विडलांना आम्हां मुलांसाठी खेळणी विकत घेणे शक्यच नव्हते. दुसऱ्या मुलांच्या हातात खेळणी पाहून आम्हांला त्यांचा हेवा वाटत असे. तरी पण गल्लीतील मुलांना जमा करून उन्हातान्हात विटीदांडू खेळणे, पतंग उडवणे, कधीमधी कॅम्पमधील कॅनॉलमध्ये चोरून पोहणे; कैऱ्या, पेरू पाडून त्यांचा यथेच्छ स्वाद घेणे, घरात जळणासाठी आणलेल्या लाकडांतूनच बॅट व स्टंप तयार करणे व कुठून तरी जुना पुराणा बॉल पैदा करून क्रिकेट खेळणे असा माझा दिवसभराचा कार्यक्रम असायचा. संध्याकाळी घरी येईपर्यंत माझ्याबद्दल बऱ्याच तक्रारी आईच्या कानांवर आलेल्या असायच्या. दिवसभराच्या खेळाने भूक तर खूपच लागलेली असायची. घरात पाऊल ठेवतो न ठेवतो तोच पाठीवर धम्मकलाडू व चापटपोळ्यांचा यथेच्छ वर्षाव व्हायचा. मग मी घरात एका कोपऱ्यात जाऊन रडत बसायचा! तिथेच झोप लागायची आणि जाग यायची ती आईच्या प्रेमळ कुशीत.

2.	આળૃ	।तथव पूरा कराः	
	i.	लेखकाची लहानपणची गुणवैशिष्टचे	[1]
	ii.	लहानपणीचा लेखकाचा दिवसभरचा कार्यक्रम	[1]
3.	व्याक	1966±080155	
	i.	पुढील शब्दांसाठी उताऱ्यात आलेले प्रतिशब्द लिहाः	[1]
	अ.	मेहनत → ब. निद्रा →	

<ul> <li>अ. कैऱ्या → व. लाडू →</li> <li>4. स्वमतः</li></ul>
उताऱ्याच्या आधारे 'लेखकाचे बालपण' तुमच्या शब्दांत लिहा.  (आ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती कराः  1. वर्णन कराः  सृश्रुतच्या वर्णाची सहल भिलार या पुस्तकांच्या गावाला नेण्याचे उरले. वर्णात सूचना आली. दुसऱ्या दिवशी शिक्षकांनी भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.  काही वेळाने त्याला जाणवले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."  सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची.  कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टचे.  2. चौकटी पूर्ण कराः  [2]
(आ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती कराः  12]  1. वर्णन कराः  सुश्रुतचे स्वप्न  सुश्रुतच्या वर्गाची सहल भिलार या पुस्तकांच्या गावाला नेण्याचे ठरले. वर्गात सूचना आली. दुसऱ्या दिवशी शिक्षकांनी भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.  काही वेळाने त्याला जाणवले, की काही पुस्तके मुलामुलीचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."  सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्यांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची.  कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुकवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टचे.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
चर्णन कराः     सृश्रुतच्या वर्गाची सहल भिलार या पुस्तकांच्या गावाला नेण्याचे ठरले. वर्गात सूचना आली. दुसऱ्या दिवशी शिक्षकांनी भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.     काही वेळाने त्याला जाणावले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."     सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?     कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळचांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.     सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?     कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!     सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची.     कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टचे.  2. चौकटी पूर्ण कराः     i. पुस्तकांचे गाव —
चर्णन कराः     सृश्रुतच्या वर्गाची सहल भिलार या पुस्तकांच्या गावाला नेण्याचे ठरले. वर्गात सूचना आली. दुसऱ्या दिवशी शिक्षकांनी भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.     काही वेळाने त्याला जाणावले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."     सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?     कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळचांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.     सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?     कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!     सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची.     कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टचे.  2. चौकटी पूर्ण कराः     i. पुस्तकांचे गाव —
सुश्रुतच्या वर्गाची सहल भिलार या पुस्तकांच्या गावाला नेण्याचे ठरले. वर्गात सूचना आली. दुसऱ्या दिवशी शिक्षकांनी भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.  काही वेळाने त्याला जाणवले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."  सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्यांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची.  कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टिचे.  2. चौकटी पूर्ण कराः  i. पुस्तकांचे गाव —
भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.  काही वेळाने त्याला जाणावले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."  सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासब यांच्या गोप्टी सांगायची.  कथा : वरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
भिलार या गावाची माहिती सांगितली. त्याबाबत एक फिल्म दाखवली. सुश्रुतला ते खूप आवडले. घरी परतल्यावर तो सहलीला जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.  काही वेळाने त्याला जाणावले, की काही पुस्तके मुलामुलींचा वेश करून आणि हातात हात घालून आनंदाने गाणी गात आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे."  सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासब यांच्या गोप्टी सांगायची.  कथा : वरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
जाणार म्हणून आनंदाने झोपला.
आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे." सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात? कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
आहेत, नाचत आहेत. एवढंच नाही तर त्याला उठवतही आहेत. सुश्रुत झोपेतच म्हणाला "कोण रे तुम्ही, इथे काय करत आहात?" पुस्तकाच्या वेशातील मुले सुश्रुतला म्हणाली, "अरे आम्ही सर्व तुला भेटायला आलो आहोत. आम्हांला तुझ्याशी मैत्री करायची आहे." सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात? कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोप्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोप्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोप्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
करायची आहे." सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात? कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्चांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोष्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
सुश्रुत : तुम्ही सगळे कोण आहात?  कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्यांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोष्ट हे माझंच दुसरं नाव.  सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची.  कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टचे.  2. चौकटी पूर्ण करा:  [2]
कथा : अरे, असा घाबरतोस काय? हे सगळे आपलेच मित्र आहेत. सगळ्यांशी चांगली मैत्री होईल तुझी. माझी ओळख तर तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोष्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्टिचे.  2. चौकटी पूर्ण करा: [2]
तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोष्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्चे.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
तुला लहानपणापासूनच आहे. अरे, मी आहे कथा. गोष्ट हे माझंच दुसरं नाव. सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय? कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्चे.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
सुश्रुत : आपली ओळख कशी काय?  कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना!  सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची.  कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
कथा : आईच्या, आजीच्या तोंडून इसापनीती, पंचतंत्र, अकबर-बिरबल अशा गोष्टी ऐकत ऐकत तुम्हांला मला वाचायची सवय लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
लागते ना! सुश्रुत : होऽऽ आता आठवलं आजी मला नेहमी कोल्हा, उंदीर, ससा-कासव यांच्या गोष्टी सांगायची. कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा: i. पुस्तकांचे गाव —
कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
कथा : बरं का सुश्रुत! आकर्षक सुरुवात आणि परिणामकारक शेवट ही माझी वैशिष्ट्ये.  2. चौकटी पूर्ण करा:  i. पुस्तकांचे गाव —
i. पुस्तकांचे गाव –
i. पुस्तकांचे गाव –
ii. सहलीला जायच्या आनंदात झोपलेला —
iii. मुलामुलींचा वेश घेतलेली —
iv. गोष्टीचे दुसरे नाव –
3. व्याकरण :
खालील शब्दांचे लिंग बदलून त्यांचा वाक्यांत उपयोग कराः [2]
i. शिक्षिका ii. मुलगा
4. स्वमत:
पुस्तकांशी मैत्री करण्याचे फायदे तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा.
g g
<u>अपठित गद्च</u>
<ul><li>(इ) उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती कराः</li><li>1. योग्य जोङ्या लावाः</li></ul>
त्र. 'अ' गट 'ब' गट
i. पहाटे फुलणारा अ. शेतकरी

#### आळशी व्यक्ती काळोखात डवरणारी क. पेरणी करणारे ड. पारिजातक

ब.

ii.

iii.

iv.

कामाचे नियोजन न करणारी

रातराणी

वेळ ही फार मौल्यवान गोष्ट आहे. म्हणून वेळेचा उपयोग समजूतदारपणे केला पाहिजे. वेळेचा वेग किती आहे? वेळेसोबत आपल्याला चालता येईल का? कोणीही सांगू शकत नाही. पण जो वेळेचे भान बाळगतो, तो वेळेसोबत सहज चालू शकतो. मात्र वेळेचे महत्त्व ओळखले पाहिजे. वेळेचे नियोजन केले पाहिजे. मग दैनंदिन कामे व्यवस्थित पार पडतात. शिवाय इतर गोष्टींसाठी भरपूर वेळ मिळतो. अशी माणसे अनेक छंद जोपासतात. घरी परतल्यावर दीड-दोन तास वाचन करू शकतात. काहीजण संगीताचा आस्वाद घेतात. काहीजण संध्याकाळचा फेरफटका मारतात. तर काहीजण कुटुंबियांसोबत गप्पागोष्टी करतात.

वेळ नाही, ही सबब आळशी माणसे देतात. ही माणसे कामाचे नियोजन करीत नाहीत. त्यामुळे त्यांची कामे वेळेवर पार पडत नाहीत. त्यांना अपयश येते. शिवाय, त्यांना मोकळा वेळही मिळत नाही.

जीवनात वेळेला किती महत्त्व आहे, हे वेळेवर कळले पाहिजे. आळस केला, वेळ टळली, तर सगळेच हातचे जाते. शेतकऱ्याने आपल्या सवडीप्रमाणे पेरणी केली, तर काय होईल? परीक्षेचे वेळापत्रक आठवणीत राहिले नाही, तर सगळे वर्ष जाईल. पारिजातक पहाटे फुलतो, रातराणी काळोखात डवरते, चांदणे केव्हा पडावे, काळोख कधी दाटावा, हे ठरलेले आहे.

	2.	प्रत्येकी एका वाक्यात उत्तर लिहा:	[2]
		i. वेळेवर काय कळायला हवे?	
		ii. 'वेळ नाही' ही सबब केव्हा दिली जाते?	
	3.	व्याकरण:	
		खालील नामांसाठी उताऱ्यात आलेली योग्य विशेषणे शोधून लिहाः	[2]
		i कामे	
		iiगोष्ट	
		iiiमाणसे	
		ivछंद	
	4.	स्वमतः	[2]
		तुम्हांला कळलेले वेळेचे महत्त्व सोदाहरण लिहा.	
		विभाग 2 – पदच	
2.	(अ)	कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती कराः	
	1.	i. आकृतिबंध पूर्ण करा:	[1]
		ज्याप्रमाणे योगी पुरुषाचे	
		मृदुत्व सर्वांशी त्याप्रमाणे	
		चकोरांसी पिलियांसी	
		चकारासा । ।पालयासा	
		ii. उदाहरण लिहा:	[1]
		'योगी सर्वकाळ सुखदाता' याचे कोणतेही एक उदाहरण प्रस्तुत अभंगाच्या आधारे लिहा.	
		जेवीं चंद्रिकरण चकोरांसी । पांखोवा जेवीं पिलियांसी ।	
		जीवन जैसे कां जीवांसी । तेवीं सर्वांसी मृदुत्व।।	
		जळ वरिवरी क्षाळी मळ । योगिया सबाह्य करी निर्मळ ।	
		उदक सुखी करी एक वेळ । योगी सर्वकाळ सुखदाता ।।	
		उदकाचें सुख तें किती । सवेंचि क्षणें तृषितें होती ।	

उदकाची जे मधुरता । ते रसनेसीचि तत्त्वतां। योगियांचे गोडपण पाहतां। होय निवविता सर्वेद्रियां ।। मेघमुखें अध:पतन । उदकाचें देखोनि जाण। अधःपातें निवती जन । अन्नदान सकळांसी ।। तैसे योगियासी खालुतें येणें । जे इहलोकीं जन्म पावणें । जन निववी श्रवणकीर्तनें । निजज्ञानें उद्धरी ।।

2. तक्ता पूर्ण कराः

योगी पुरुष आणि जीवन (पाणी) यांच्यातील फरक स्पष्ट कराः

[2]

क्र.	योगी पुरुष	जीवन (पाणी)
i.		
ii.		

खालील ओळीतील तुम्हांला समजलेला विचार तुमच्या शब्दांत लिहा: 3.

[2]

उदकाची जे मधुरता । ते रसनेसीचि तत्त्वतां । योगियांचे गोडपण पाहतां । होय निवविता सर्वेंद्रियां ।।

खालील ओळीतील आशय तुमच्या शब्दांत लिहाः 4.

मेघमुखें अध:पतन। उदकाचें देखोनि जाण। अधःपातें निवती जन। अन्नदान सकळांसी ।। [2]

(आ) खालील मुद्द्यांना अनुसरून कोणत्याही एका कवितेसंबंधी खालील कृती सोडवाः

'दोन दिवस' किंवा 'हिरवंगार झाडासारखं' प्रस्तृत कवितेचे कवी/ कवियत्री -

[1]

2. कवितेचा रचनाप्रकार

[1]

कवितेचा काव्यसंग्रह – 3.

[1]

कवितेचा विषय -4.

[1]

कवितेतून व्यक्त होणारा विचार – 5.

[2]

कवितेतून मिळणारा संदेश -6.

तुला एकच औक्षण.

[2]

खालील ओळींचे रसग्रहण करा: (इ)

[4]

अशा असंख्य ज्योतींची तुझ्यामागून राखण; दीनदुबळ्यांचे असें

विभाग ३ - स्थूलवाचन

खालीलपैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा: 3.

[6]

टीप लिहा: 1.

सग्वारो कॅक्टस

- व्युत्पत्ती कोशाचे कार्य तुमच्या शब्दांत लिहा. 2.
- 'जाता अस्ताला' या कवितेतील पणतीच्या उदाहरणातून व्यक्त झालेला विचार स्पष्ट करा. 3.

#### विभाग 4 – भाषाभ्यास

	अ. व्र	5. सामास <u>ि</u>	ाक शब्द	विग्रह	समास	ाचे नाव		
	i.	चांगलेवाः	ईट					
	ii.	आजन्म						
2.	अलंक खालीत	रः । उदाहरण व	ाचून कृती व	क्रराः				
	रेहानाचे	अक्षर मोत्याप्र	माणे सुंदर अ	ाहे.				
	वरील उ	दाहरणातील :						
	i.	उपमेय						
	ii.	उपमान						
	iii.	समानगुणधर्म		/	7 _\			
	iv.	अलंकार						
3.	वाक्य	र्जपांतर:						
3.	खालील i.	<b>ा वाक्यांचे प्र</b> व किती सुंदर आ विधानार्थी करा	ाहे ताजमहाल		τ	राः		
3.	खालीत i. ii.	<b>ा वाक्यांचे प्र</b> किती सुंदर आ	ाहे ताजमहाल		τ	सः		
	खालीत i. ii.	ा वाक्यांचे प्रव किती सुंदर आ विधानार्थी करा प्रवासात भरभर आज्ञार्थी करा रूपः	ाहे ताजमहाल →   ि  कन बोलावे  →	ा ! → प्रका	Ţ			
	खालीत i. ii. सामान्य अधोरेर्	त वाक्यांचे प्रव किती सुंदर आ विधानार्थी करा प्रवासात भरभर आज्ञार्थी करा रूप:	ाहे ताजमहाल →   —  सामान्यरूप	ा ! → प्रका → प्रका व विभक्ती प्र	Ţ		कराः	
4.	खालीत i. ii. सामान्य अधोरेर आमच्य	त वाक्यांचे प्रव किती सुंदर अ विधानार्थी करा प्रवासात भरभर आज्ञार्थी करा रूप: खित शब्दांचे र	ाहे ताजमहाल · →  ि  ूक्त बोलावे  →  सामान्यरूप  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —	ा ! → प्रका	त्यय लिहून		कराः	
	खालीत i. ii. सामान्य अधोरेरि आमच्य क्र.	त वाक्यांचे प्रव किती सुंदर आ विधानार्थी करा प्रवासात भरभर आज्ञार्थी करा रूप: खत शब्दांचे र शाळेने शेतक शब्द	ाहे ताजमहाल →   —  सामान्यरूप	ा ! → प्रका	Ţ		कराः	
	खालीत i. ii. आमन्य क्र. i.	त वाक्यांचे प्रव किती सुंदर अ विधानार्थी करा प्रवासात भरभर आज्ञार्थी करा रूप: खित शब्दांचे र	ाहे ताजमहाल · →  ि  ूक्त बोलावे  →  सामान्यरूप  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —  —	ा ! → प्रका	त्यय लिहून		ो कराः	

मधुराने म्हटलेल्या गाण्याचे सर्वांनी केलेले कौतुक ऐकून मला क्षणभर तिचा मत्सर वाटला.

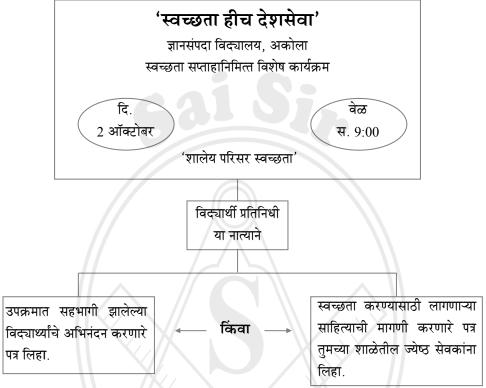
ii.

(आ)	भाषासौंदर्य:	
1.	शब्दसंपत्ती:	
	i. खालील शब्दसमूहासाठी एक शब्द लिहाः	[1]
	अ. रणांगणावर आलेले मरण —	
	ब. समाजाची सेवा करणारा –	
	ii. खालील शब्दांचे विरुद्धार्थी शब्द लिहाः	[1]
	अ. सुरुवात ×	
	ब. शक्य ×	
	iii. गटात न बसणारा शब्द ओळखाः	[1]
	अ. मोगरा, भोवरा, चाफा, झेंडू –	
	ब. वृक्ष, पिंपळ, वड, चिंच —	
	iv. खालील शब्दांपासून दोन अर्थपूर्ण शब्द तयार कराः	[1]
	(वन व रक्षक ते शब्द वगळून)	
	← वनरक्षक →	
2.	लेखननियमांनुसार लेखन :	
	i. खालील वाक्य लेखननियमांनुसार लिहाः	[1]
	बांगड्यांची पेटी व पीशवी तु हातात घे.	
	ii. अचूक शब्द ओळखाः	[1]
	अ. सांस्कृतीक / सांस्कृतिक / सास्कृतिक / संस्कृतिक	
	ब. कनिष्ठ / कनिष्ट / कनीष्ट	
3.	विरामचिन्हे:	
	खालील वाक्यातील विरामचिन्हांची नावे लिहाः	[2]
	"बाबा, पाच-सहा दिवसांपूर्वी मी तुम्हांला दोन शाली दिल्या होत्या. आठवते?"	
	क्र. विरामचिन्हे नावे	
	i. " "	
	ii.	
	iii.	
	iv. ?	
4.	पारिभाषिक शब्द:	
	खालील पारिभाषिक शब्दांना प्रचलित मराठी भाषेतील शब्द लिहाः	[1]
	i. Comedy –	
	ii. Agent –	
5.	भाषिक खेळ:	
	'जगमय' सारखे दोन शब्द लिहाः	[1]
	i.	
	ii.	

#### विभाग 5 – उपयोजित लेखन

5. (अ) खालील कृती सोडवा:

पत्रलेखनः
 खालील निवेदन वाचा व त्याखालील कृती सोडवाः

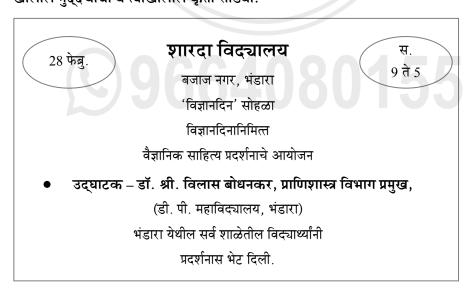


2. सारांशलेखनः

विभाग 1- गद्य (इ) (प्र. क्र. 1-इ) मधील अपठित उताऱ्याचा 1/3 एवढा सारांश तुमच्या शब्दांत लिहा.

(आ) खालील कृती सोडवा.

बातमीलेखनः
 खालील मुद्दे वाचा व त्याखालील कृती सोडवाः



विज्ञान दिनानिमित्त आयोजित प्रदर्शन सोहळ्याची बातमी तयार करून लिहा.

2. कथालेखन: [6]

खालील अपूर्ण कथा वाचा, तुमच्या विचार व कल्पकतेने ती कथा पूर्ण करा:

(दिलेली अपूर्ण कथा लिहून घेण्याची आवश्यकता नाही.)

कोकणातल्या भर पावसात आम्ही सर्व नातेवाईक दापोलीला सहलीला निघालो होतो. वरंधा घाटातले धबधबे डोळ्यांत साठवत, निसर्गसौंदर्य कॅमेन्याने टिपत सर्वजण धमाल करत होते. गरम-गरम बटाटेवडे खायची सर्वांना इच्छा झाली. ड्रायव्हरला गाडी थांबवायची सूचना केली आणि

(इ) लेखनकौशल्यः

खालील लेखनप्रकारांपैकी कोणतीही एक कृती सोडवा:

[8]

1. प्रसंगलेखनः

# आदर्श मंडळ – योगासने प्रात्यक्षिक स्पर्धा – (8 ते 12 वयोगटांसाठी) पारितोषिक वितरण समारंभ दि. 2 जानेवारी सकाळी 9:00 प्रमुख पाहुणे – श्री. उदय जैन अध्यक्षा – श्रीमती अनुराधा रेगे वरील समारंभ प्रसंगी तुम्ही तुमच्या लहान भावाचे/बहिणीचे कौतुक करण्यासाठी उपस्थित होता अशी कल्पना करून प्रसंगलेखन करा.

2. आत्मवृत्तः



वरील चौकटीत दिलेल्या घटकाचे आत्मवृत्त लिहा.

9664080155

#### **BOARD QUESTION PAPER: July 2019**

#### Science and Technology Part - 1

Time	e: 2 H	ours					Total Ma	rks: 40		
Q.1.	<b>(A)</b> i.	Solve the following questions:  Fill in the blank and rewrite the sentence:  The initial velocity (during launching) of the Mangal-Yaan must be greater than of the earth.								
	ii.		Match the pairs:							
			Group 'A'		Group 'B'	,				
		i.	Ethanol	a.	Hydrogen perox					
		ii.	Methane	b.	Tincture iodine					
				c.	Biogas					
				d.	Non-stick cook	ware				
	iii.		te co-relation:	of be	ryllium oxide: Bo	eO :: M	Iolecular formula of beryllium chloride :	(1)		
	iv.				ng statement is tru I for watch repairs		se:	(1)		
	<b>(B)</b> i.	Con	Choose the correct alternative and rewrite the statement:  Combustion of coal in air is a reaction.							
		. ,	combination			(B)	displacement			
		(C)	decomposition			(D)	double displacement			
	ii.	Who to a		nt is p	assed through the	solenoi	d, it shows magnetic lines of force similar			
		(A)	bar magnet			(B)	horse shoe magnet			
		(C)	disk magnet			(D)	spherical magnet			
	iii.	The	crystals of ferro	5111	nhate are					
	111.	(A)	Blue in colour		priate are	· (B)	Pink in colour			
		(C)	Pale green in			(D)	Colourless			
	iv.	,			air to soap solutio					
	14.	(A)	it goes away f		-	(B)	it bends towards the normal			
		(C)			thout bending	(D)	it returns back into air			
		. ,		_	· ·	. ,				
	V.		-		er is reduced below		°C, it expands.			
		(A)	U (	B) 4	1	(C)	5 (D) 12			

#### Q.2. Solve the following questions (any five):

[10]

- i. If mass of a planet is eight times the mass of the earth and its radius is twice the radius of the earth, what will be the ratio of escape velocity of earth to the escape velocity on the planet?
- ii. Explain why value of g changes if we go inside the earth.
- iii. Complete the following flowchart and write the general formula of alkane:



- iv. What is a geostationary satellite? Why are geostationary satellites not useful for studies of polar region?
- v. If the speed of light in a medium is  $1.5 \times 10^8$  m/s, what is the absolute refractive index of the medium? (Velocity of light in vacuum  $3 \times 10^8$  m/s)
- vi. In two methods of control of corrosion of aluminium, either a layer of aluminium oxide is formed or a silver plating is done on the surface. State to which electrode the aluminium article is attached in these methods respectively.
- vii. Write down any two rules used for drawing ray diagrams for the formation of image by convex lens.

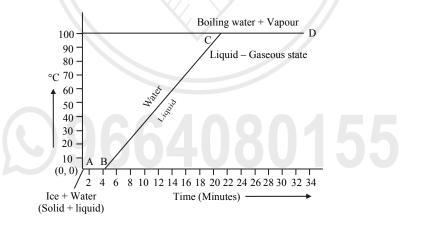
#### Q.3. Solve the following questions (any five):

[15]

- i. An object thrown vertically upwards reaches a height of 500 m. What was its initial velocity? How long will the object take to come back to the earth?  $(g = 10 \text{ m/s}^2)$
- ii. Explain the similarity and difference in two events namely adding NaOH to water and adding CaO to water.
- iii. Observe the following reaction carefully and answer the sub-questions:

 $NH_3 + HC1 \longrightarrow NH_4C1$ 

- a. What are the salt and acid in the above reaction?
- b. Which is the base in the above reaction? It is weak or strong?
- c. Write a reaction showing dissociation of this base in water.
- iv. Explain the following temperature Vs. time graph:



- v. Doctor has prescribed a lens having power +1.5 D for correction of eye defect. What will be the focal length of the lens? What is the type of the lens and what must be the defect of vision?
- vi. Give scientific reason:

Anodes need to be replaced from time to time during the electrolysis of alumina.

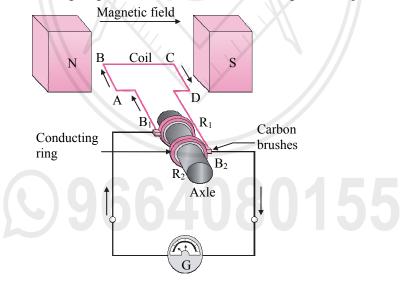
vii. What is meant by Vinegar and Gashol? What are their uses?

#### Q.4. Solve the following questions (any one):

i. Observe the following diagram and write the answers of the following questions:

	1	2		13	14	15	16	17	18
1	H 1								He 2
2	Li 2, 1	Be 2, 2		B 2, 3	C 2, 4	N 2, 5	O 2, 6	F 2, 7	Ne 2, 8
3	Na 2, 8, 1	Mg 2, 8, 2		Al 2, 8, 3	Si 2, 8, 4	P 2, 8, 5	S 2, 8, 6	Cl 2, 8, 7	Ar 2, 8, 8
4	K 2, 8, 8, 1	Ca 2, 8, 8,2			0			0	
5		Sr			00			Ar	
6		Ba Ra			$\binom{K}{1}$		16		
7					3		Aı	rgon ato	m
	P	otassium	ı at	tom	7/		7.1.	gon ato	<b>**</b>

- a. Write the atomic numbers of first two elements in the second group.
- b. Write the number of valence electrons of the elements in the halogen group.
- c. Draw the diagram of electronic configuration of magnesium atom.
- d. After completion of a period, what change does take place in the electronic configuration of the next element?
- e. Write the names of any two elements from the diagram which do not take part in chemical reaction.
- ii. Observe the following diagram and write the answers of the given sub-questions:



- a. Which instrument the above figure shows?
- b. Which rule is used to determine the direction of the current produced?
- c. State the rule.
- d. In which direction (B₁ to B₂ or B₂ to B₁) will the current flow in the external circuit in that situation?
- e. What change will have to be made in the coil for increasing the current several times without changing the magnet?

[5]

## **BOARD QUESTION PAPER: July 2019**

#### Science and Technology Part - 2

: 2 H	ours							Total Marks:
(A) i.			e following q e columns:	uesti	ions:			[ <del>!</del> (2
		Co	olumn 'A'		Colun	nn 'B'		
	a.	Haer	moglobin	1.	Skin			
	b.	Osse	ein	2.	Blood			
				3.	Bones	8		
ii.			one out: , Anaemia, Le	eukei	mia, Thalass	semia		(
iii.			correct co-rese Binary Fis			ium :: Longit	udinal Binary Fission :	(
iv.		no am		lood	sucking ecto	oparasite and	my body is segmented.	(
<b>(B)</b> i.		lcareou Fis	the correct all us spines are sh onge				entences: animal. Snail Star fish	[1]
ii.	(A) (C)	Cio	beverage is o der ffee	btair	ned by ferme	entation of ap (B) (D)	ople juice. Wine Cocoa	(
iii.	(A) (C)	Ear	is man-made rthquake akage of pois			(B) (D)	Flood Meteorite	(
iv.	(A) (C)		_ microbes prolla	ovid	e organic m	anure to the j (B) (D)	paddy fields. Anabaena Acetobacter	(
V.		400		is ab	pout	micrometer (B) (D)	5 600	(1
Ansv i.			lowing quest ectric energy,			wind energy	are called renewable ener	gies. Why? (2
ii.	Co	mplete	e the followin	g tal	ole:			
			Plant/		obes		Function	
		1.	Pteris vitat	а				
		2.	Pseudomon	as				
		3.				Absorption of	of uranium and arsenic	
		4.				Absorption of	of radiations of nuclear was	ste

- iii. Define vestigial organs. Write any two names of vestigial organs in human body.
- iv. Despite of various diagnostic tests, a couple could not have a child. In this situation, which remedies will you suggest? (2)
- v. Write any four harmful effects of consumption of alcoholic drinks on human body. (2)
- vi. Complete the following table: (2)

Source	Microbe	Amino Acid
Sugar molasses and salt		Citric acid
	Lactobacillus delbrueckii	
Corn steep liquor	Aspergillus itaconius	

vii. First aid training is essential. Why?

#### 3. Answer the following questions (any five):

[**15**] (3)

(2)

(2)

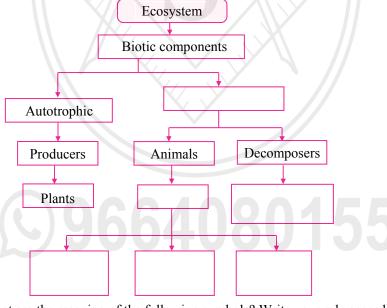
- i. What will you do? Why?
  - a. Child of your neighbour is addicted to tobacco chewing?
    - b. Your friend has developed the hobby of snapping selfies.
    - c. Your sister has become incommunicable. She prefers to remain alone.
  - ii. a. Write main types of vitamins.

(3)

- b. Name water soluble vitamins.
- c. Name fat soluble vitamins.
- iii. Complete the flow chart:

(3)

(3)



iv. a. What are the meaning of the following symbols? Write your role accordingly.







	V.		rescue steps will you take? (3)								
	vi	Exp	lain with suitable	example	es importance of	anatomical	evidences in evolution.	(3)			
	vii.	Ans	wer the following	g questio	ns:						
		a.	In our country Why?	y, there	seems to be lack	c of aware	ness regarding reproductive health.	(1)			
		b.	Write the sym	ptoms of	disease gonorrhe	a.		(1)			
		c.	What precaution	ons will y	you take maintain	reproducti	ve health?	(1)			
4.	Ans	wer aı	ny one of the fol	lowing q	uestions:			[5]			
	i.	Iden	tify the class of	given ani	mals and write or	ne character	ristic of each animal:				
		a.	Kangaroo	b.	Penguin	c.	Crocodile				
		d.	Frog	e.	Sea-horse						
	ii.	Draw	schematic of po	wer plan	t based on natura	l gas and ar	nswer the following questions:				
		i.	At which place	e natural	gas power plant i	is situated in	n Maharashtra?				
	ii.	How is polluti	on reduce	ed in natural gas	based power	er plant?					
	iii.	iii. Give two examples of eco-friendly electricity process.									



## **BOARD QUESTION PAPER: July 2019**

#### Maths Part - I

Time: 2 Hours Max. Marks: 40

#### 1. (A) Solve the following questions (Any four):

[4]

- i. If  $|7| \times |-4| = a$ , then find the value of a.
- ii. If x + y = 5 and x y = 1, then find the value of x.
- iii. Find the median of the scores 7, 10, 5, 8, 9.
- iv. Write the degree of Polynomial  $5x^2 + 2x + 3x^4 + 4$ .
- v. If  $A = \{1, 2, 3, 4, 5\}$  and  $B = \{1, 3, 7\}$ , then  $A \cap B = ?$
- vi. Find out the ratio of 1 mm to 1 cm.

#### (B) Solve the following questions (Any two):

[4]

- i. Find the factors of the Polynomial  $3x^2 2x 1$ .
- ii.  $\Box ABCD$  is a parallelogram. The ratio of measures of  $\angle$  A and  $\angle$  B is 5 : 4. Find the measure of  $\angle$  B.
- iii. Alka spends 90% of the money that she gets every month and saves ₹120. How much money does she get monthly?

#### 2. (A) Choose the correct alternative:

[4]

- i. Find the value of  $\begin{bmatrix} 5 & 3 \\ -7 & -4 \end{bmatrix}$ 
  - (A) -1
- (B) -41
- (C) 41
- (D)
- ii. Out of the following equations which one is not a quadratic equation?
  - (A)  $x^2 + 4x = 11 + x^2$

(B)  $x^2 = 4x$ 

(C)  $5x^2 = 90$ 

(D)  $2x - x^2 = x^2 + 5$ 

iii. If 
$$n(A) = 2$$
,  $p(A) = \frac{1}{5}$ , then  $n(S) = ?$ 

- (A) 10
- (B) 2

- (C) 5
- (D) 20

- iv. For a given A.P., a = 3.5, d = 0, then  $t_n =$ 
  - $(A) \quad 0$
- (B) 3.5
- (C) 103.5
- (D) 104.5

#### (B) Solve the following questions (Any two):

[4]

- i. Find the value of k, if x = 3 is a root of the equation  $kx^2 10x + 3 = 0$
- ii. Market value of a share is ₹ 200. If the brokerage rate is 0.3%, then find the purchase value of the share.
- iii. The following table shows the number of students and the time they utilized daily for their studies. Find the mean time, spent by students for their studies:

Time (hrs.)	No. of Students
0 - 2	8
2 – 4	14
4 – 6	18
6 – 8	10
8 – 10	10

#### 3. (A) Complete the following activities (Any two):

[4]

i. There are 9 tickets in a box, each bearing one of the numbers from 1 to 9. One ticket is drawn at random from the box.

Event A: Ticket shows an even number.

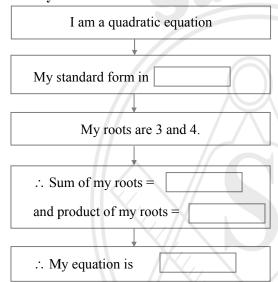
Complete the following activity from the given information:

#### **Activity:**

$$S = \{$$

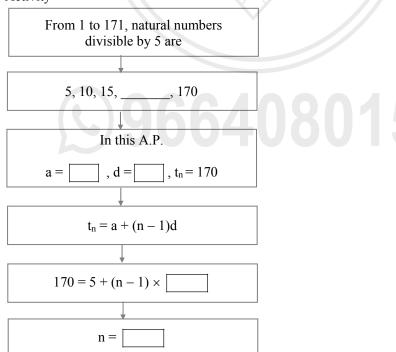
ii. Complete the following activity to form a quadratic equation.

#### **Activity:**



iii. Complete the following activity to find the number of natural numbers between 1 and 171, which are divisible by 5:

Activity



#### (B) Solve the following questions (Any two):

[4]

i. Solve the following simultaneous equations:

$$4x + 3y = 11$$
;  $3x + 4y = 10$ 

ii. Find the 23rd term of the following A.P.:

$$9, 4, -1, -6, -11, \dots$$

iii. Find the mode from the following information:

$$L = 10$$
,  $h = 2$ ,  $f_0 = 58$ ,  $f_1 = 70$ ,  $f_2 = 42$ .

#### 4. Solve the following questions (Any three):

[9]

i. Solve the following simultaneous equations graphically:

$$x + y = 2$$
;  $x - y = 4$ .

- ii. Sachin invested some amounts in National Saving Certificates in a specific way. In the first year he invested ₹ 4,000 in the second year ₹ 6,000 in the third year ₹ 8,000 and so on for 12 years. Find the total amount he invested in 12 years.
- iii. A readymade garment shopkeeper gives 5% discount on a dress of ₹ 2,000 and charges 5% GST on the remaining amount. What is the purchase price of the dress for the customer?
- iv. A bag contains 3 red, 3 white, 3 green and 3 black balls. One ball is picked up from the bag at random. What is the probability that the ball drawn is:
  - a. white
  - b. not white.

#### 5. Solve the following questions (Any one):

[4]

- i. Out of 555 km, Vishal travelled certain distance by bus and remaining distance by car. Bus travels with an average speed of 60 km/hr and the average speed of car is 75 km/hr. He takes total 8 hours to complete the journey. Find the distance that Vishal travelled by bus.
- ii. The time required for some students to complete a science experiment and the number of students is shown in the following grouped frequency distribution table. Draw the frequency polygon with the help of histogram using given information:

Time required for experiment (minutes)	Number of Students
20 – 22	6
22 - 24	14
24 – 26	20
26 - 28	16
28 - 30	12
30 - 32	10

#### 6. Solve the following questions (Any one):

[3]

- i. Construct a word problem on quadratic equation, such that one of its answers is 20 (years, rupees, centimetre etc.). Also solve it.
- ii. A student made a cube shaped die from a card sheet. Instead of writing numbers 1, 2, 3, 4, 5, 6 on its faces, he wrote letters a, b, c, d, e, f; one on each face, randomly. If he rolls the die twice, find the probability that he gets a vowel on the upper face both times.

## BOARD QUESTION PAPER: July 2019 Maths Part - II

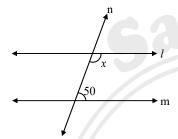
Time: 2 Hours Max. Marks: 40

#### 1. (A) Solve the following questions (Any four):

[4]

- i. Point M is the mid-point of segment AB. If AB = 8.6 cm, then find AM.
- ii. Write the equations of x-axis and y-axis.

iii.



In the above figure, line  $l \parallel$  line m and line n is a transversal. Using the given information find the value of x.

- iv. If  $\sin \theta = \frac{1}{2}$ , then find the value of  $\theta$ .
- v. If the side of a cube is 5 cm, then find its volume.
- vi. In  $\triangle$  DEF, if  $\angle$  E = 90°, then find the value of  $\angle$  D +  $\angle$  F.

#### (B) Solve the following questions (Any two):

[4]

- i. Draw seg AB = 6.8 cm and draw perpendicular bisector of it.
- ii. If  $\triangle$  ABC  $\sim$   $\triangle$  DEF, then write the corresponding congruent angles and also write the ratio of corresponding sides.
- iii. Perpendicular height of a cone is 12 cm and its slant height is 13 cm. Find the radius of the base of cone.

#### 2. (A) Choose the correct alternative:

[4]

- i. In right-angled triangle PQR, if hypotenuse PR = 12 and PQ = 6, then what is the measure of  $\angle$  P?
  - (A) 30°
- (B)  $60^{\circ}$
- (C) 90°
- (D) 45°
- ii. If  $\triangle$  ABC  $\sim$   $\triangle$  PQR and 4A ( $\triangle$  ABC) = 25 A( $\triangle$  PQR), then AB : PQ = ?
  - (A) 4:25
- (B) 2:5
- (C) 5:2
- (D) 25:4

- iii. If the points, A, B, C are non-collinear points, then how many circles can be drawn which passes through points A, B and C?
  - (A) two
- (B) three
- (C) one
- (D) infinite

- iv.  $\sin \theta \times \csc \theta = ?$
- (B)

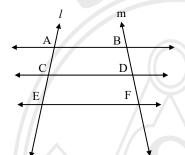
- (D) 1

Solve the following questions (Any two): **(B)** 

[4]

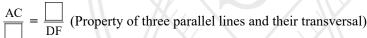
- Construct a tangent to a circle with centre O and radius 3.5 cm at a point P on it. i.
- Find the slope of the line passing through the points A(4, 7) and B(2, 3). ii.
- iii. If the length of an arc of sector of a circle is 20 cm and if radius is 7 cm, find the area of the sector.
- 3. Complete the following activities (Any two): **(A)**

[4]



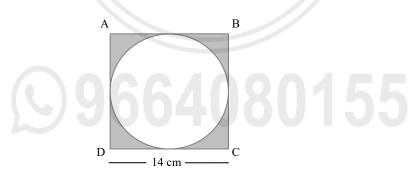
In the above figure, line AB  $\parallel$  line CD  $\parallel$  line EF, line l and line m are its transversals. If AC = 6, CE = 9. BD = 8, then complete the following activity to find DF.

**Activity:** 



$$\therefore \frac{6}{9} = \frac{\Box}{DF}$$

ii.

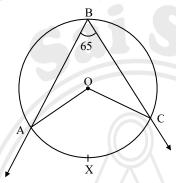


A circle is inscribed in square ABCD of side 14 cm. Complete the following activity to find the area of shaded portion.

Area of circle = 
$$\pi r^2$$
  
=  $\frac{22}{7} \times 7^2$   
=  $\boxed{\qquad}$  cm²

Area of shaded portion = Area of square ABCD – Area of circle  $= 196 - \square$   $= \square \text{ cm}^{2}$ 

iii. In the following figure, O is the centre of the circle.  $\angle$  ABC is inscribed in arc ABC and  $\angle$  ABC = 65°. Complete the following activity to find the measure of  $\angle$  AOC.



 $\angle$  ABC =  $\frac{1}{2}$  m  $\square$  (Inscribed angle theorem)

$$\propto 2 = m(arc AXC)$$

$$\angle$$
 AOC = m(arc AXC) (Definition of measure of an arc)

(B) Solve the following questions (Any two):

i. Find the side and perimeter of a square whose diagonal is  $13\sqrt{2}$  cm.

ii. Find the co-ordinates of the centroid of the  $\Delta$  PQR, whose vertices are P(3, -5), Q(4, 3) and R(11, -4)

[4]

[9]

[4]

iii. If  $\cos \theta = \frac{5}{13}$ , then find  $\sin \theta$ .

4. Solve the following questions (Any three):

i. Verify that the points A(-2, 2), B(2, 2) and C(2, 7) are the vertices of right-angled triangle.

ii. Prove that: 
$$\sqrt{\frac{1-\sin\theta}{1+\sin\theta}} = \sec\theta - \tan\theta$$

iii. In  $\triangle$  ABC, seg AP is a median. If BC = 18, AB² + AC² = 260, then find the length of AP.

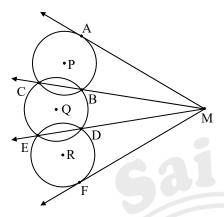
iv.  $\Delta$  ABC  $\sim$   $\Delta$  LMN. In  $\Delta$  ABC, AB = 5.5 cm, BC = 6 cm, CA = 4.5 cm. If MN = 4.8 cm, then construct  $\Delta$  ABC and  $\Delta$  LMN.

5. Solve the following questions (Any one):

P Q Z Z Z A B C C

In the above figure, seg PA, seg QB and RC are perpendicular to seg AC. From the information given in the figure, prove that:  $\frac{1}{x} + \frac{1}{z} = \frac{1}{v}$ .

ii.

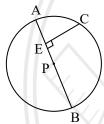


In the above figure, the circles with P, Q and R intersect at points B, C, D and E as shown. Lines CB and ED intersect in point M. Lines drawn from point M touch the circles at points A and F. Prove that MA = MF.

#### 6. Solve the following questions (Any one):

[3]

i.



In the above figure, seg AB is a diameter of a circle with centre P. C is any point on the circle. seg CE  $\perp$  seg AB. Prove that CE is the geometric mean of AE and EB. Write the proof with the help of following steps:

- a. Draw ray CE. It intersects the circle at D.
- b. Show that CE = ED.
- c. Write the result using theorem of intersection of chords inside a circle.
- d. Using CE = ED, complete the proof.

ii.



In the above figure, a sphere is placed in a cylinder. It touches the top, bottom and the curved surface of the cylinder. If radius of the base of cylinder is r, write the answer of the following questions.

- a. What is the height of the cylinder in terms of r?
- b. What is the ratio of the curved surface area of the cylinder and the surface area of the sphere?
- c. What is the ratio of volumes of the cylinder and of the sphere?